

Venesuelos

demokratinė **opozicija**

2017 m. Sacharovo premijos laureatė

Nuo 1988 m. Europos Parlamentas teikia Sacharovo premiją už minties laisvę asmenims ir organizacijoms, kurių indėlis į kovą už žmogaus teises yra išskirtinis.

Venesuelos demokratinė opozicija

Nacionalinė Asamblėja (Julio Borges) ir visi organizacijos „Foro Penal Venezolano“ nurodyti politiniai kaliniai, kuriems atstovauja Leopoldo Lópezas, Antonio Ledezma, Danielis Ceballosas, Yonas Goicoechea, Lorentas Saleh, Alfredo Ramosas ir Andrea González

Pastaraisiais metais Venesuela neišbrenda iš politinės krizės. Valdančioji partija vis labiau varžo teisinės valstybės principų taikymą ir konstitucinę tvarką, o 2017-ųjų kovą Aukščiausiasis Teismas atėmė teisėkūros įgaliojimus iš demokratiškai išrinktos Nacionalinės Asamblėjos. Padėtį Venesueloje apibendrina šie Nacionalinės Asamblėjos pirmininko Julio Borgeso žodžiai: „Tai, kas vyksta Venesueloje, nėra tik politinė konfrontacija. Tai gyvenbinė, egzistencinė, vertybių konfrontacija.“

Tuo pat metu politinių kalinių skaičius viršijo šešis šimtus – taip savo naujausioje ataskaitoje teigia „Foro Penal Venezolano“ (Venesuelos forumas baudžiamaisiais klausimais), garsi Venesuelos žmogaus teisių organizacija, *pro bono* teikianti teisinę paramą asmenims, kurių ekonominės galimybės ribotos ir kurie, kaip manoma, kalinami savavališkai, patiria kankinimus arba yra nukentėję per protestus. Tarp politinių kalinių esama tokių iškilų opozicijos lyderių kaip Leopoldo Lópezas, Antonio Ledezma, Danielis Ceballosas, Yonas Goicoechea,

Lorentas Saleh, Alfredo Ramosas ir Andrea González.

Daugiau nei trejus metus kalintam Venesuelos opozicijos lyderiui Leopoldo Lópezui liepą buvo laikinai skirtas namų areštas, tačiau 2017 m. rugpjūtį jis buvo grąžintas į kalėjimą. Kitas iškilus opozicijos politikas, buvęs Karakaso meras Antonio Ledezma namų arešto sąlygomis gyvena nuo 2015 m. Įkalinti ir jo kolegos – buvęs Iribareno meras Alfredo Ramosas ir buvęs San Kristobalio meras Danielis Ceballosas. Tokia pat bausmė skirta studentui aktyvistui Lorentui Salehui. Tarp politinių kalinių – du Ispanijos piliečiai Andrea González ir Yonas Goicoechea.

Nuo metų pradžios gyvybės neteko per 130 opozicijos atstovų; daugiau nei 500 buvo savavališkai įkalinti.

Andrejus Sacharovas

Andrejus Sacharovas (1921–1989) buvo garsus fizikas, žmogaus teisių gynėjas, disidentas ir SSRS reformų šalininkas. Branduolinės fizikos pionieriui ir Sovietų vandenilinės bombos tėvui A. Sacharovui buvo vos 32 metai, kai jis tapo visateisiu SSRS mokslų akademijos nariu. Tačiau 6-ojo dešimtmečio pabaigoje jis ėmė vis labiau nerimauti dėl branduolinių bandymų pasekmių ir to, ką politiniu bei etiniu požiūriu reiškė jo darbas, į pražūtį galėjęs nuvesti mases. 7-ajame dešimtmetyje A. Sacharovui ėmus kritikuoti branduolinio ginklavimosi varžybas, jis buvo nušalintas nuo visų slapčiausių karinių darbų ir neteko savo privilegijų.

1970 m. jis tapo vienu iš Žmogaus teisių komiteto steigėjų SSRS ir ėmė agituoti už žmogaus teises bei ginti politinių procesų aukas. 1972 m. jis vedė bendramintę, aktyvią žmogaus teisių gynėją Jeleną Boner. Nepaisydamas stiprėjančio valdžios spaudimo, A. Sacharovas ne tik kovojo už savo šalies disidentų išlaisvinimą, bet ir tapo vienu drąsiausių Sovietų režimo kritikų bei kampanijos prieš pagrindinių žmogaus teisių

neigimą simboliu. Nobelio komiteto, 1975 m. jam skyrusio Taikos premiją, žodžiais, jis buvo „žmonijos sąžinės balsas“. Jam nebuvo leista asmeniškai atsiimti Nobelio premijos, tačiau nei represijos, nei tremtis nepalaužė jo valios priešintis.

Po viešo protesto prieš 1979 m. Sovietų karinę intervenciją Afganistane 1980 m. A. Sacharovas buvo ištremtas į uždarą Gorkio miestą. Tremtyje jis gyveno griežtai stebimas milicijos. Atiduodamas pagarbą A. Sacharovo viso gyvenimo pasišventimui žmogaus teisėms, 1988 m. Europos Parlamentas įsteigė jo vardu pavadintą premiją. Pasak iniciatyvos autoriaus Jeano-Francois Deniau, A. Sacharovas buvo Europos pilietis – minties ir žodžio laisvės įsikūnijimas, savo įsitikinimų ir sąžinės vardan išsižadėjęs visų materialinių gėrybių ir visų apdovanojimų, kuriuos galėjo gauti.

Sacharovo premija

Sacharovo premija už minties laisvę, pirmą kartą įteikta 1988 m. Nelsonui Mandelai ir Anatolijui Marčenkai, yra aukščiausias Europos Sąjungos teikiamas apdovanojimas už veiklą žmogaus teisių srityje. Šia premija pripažįstami asmenys, grupės ir organizacijos už išskirtinį indėlį apsaugant minties laisvę. Ši premija ir su ja susijęs tinklas – tai ES priemonė remti laureatus, suteikiant jiems stiprybės ir jėgų apginti savo tikslus.

Premija buvo teikiama disidentams, politiniams lyderiams, žurnalistams, advokatams, pilietinės visuomenės aktyvistams, rašytojams, motinoms, žmonoms, mažumų lyderiams, antiteroristinėms grupėms, taikos aktyvistams, prieš kankinimus pasisakiusiam aktyvistui, karikatūristui, ilgalaikiams sąžinės kaliniams, filmų kūrėjui, Jungtinėms Tautoms, kaip organizacijai, ir net vaikui, kovojančiam už teisę mokytis. Ja visų pirma propaguojama saviraiškos laisvė, mažumų teisės, tarptautinės teisės laikymasis, demokratijos plėtojimas ir teisinės valstybės principo įgyvendinimas.

50 000 eurų dydžio Sacharovo premiją Europos Parlamentas įteikia kiekvienų metų pabaigoje per oficialų Strasbūre vykstantį plenarinį posėdį. Kandidatus gali skirti kiekviena Parlamento frakcija arba atskiri Parlamento nariai (kiekvieną kandidatą paremti turi bent 40 Parlamento narių). Kandidatai pristatomi bendrame Užsienio reikalų komiteto, Vystymosi komiteto ir Žmogaus teisių pakomitečio posėdyje, o komitetų nariai balsuodami atrenka tris kandidatus.

Galutinį laimėtoją ar laimėtojus išrenka Pirmininkų sueiga – Parlamento Pirmininko vadovaujamas EP organas, kurį sudaro visų Parlamente atstovaujimų frakcijų pirmininkai, todėl laureatų pasirinkimas iš tikrųjų atspindi Europos pasirinkimą.

Laureatai

- 2017 m.** Venesuelos demokratinė opozicija
- 2016 m.** Nadia Murad Basee Taha ir Lamiya Aji Bashar
- 2015 m.** Raif Badawi
- 2014 m.** Denis Mukwege
- 2013 m.** Malala Yousafzai
- 2012 m.** Nasrin Sotoudeh ir Jafar Panahi
- 2011 m.** Arabų pavasario aktyvistai (Mohamed Bouazizi, Ali Ferzat, Asmaa Mahfouz, Ahmed El Senussi ir Razan Zaitouneh)
- 2010 m.** Guillermo Fariñas
- 2009 m.** *Memorial*
- 2008 m.** Hu Jia
- 2007 m.** Salih Mahmoud Mohamed Osman
- 2006 m.** Aliaksandras Milinkevičius
- 2005 m.** „Baltai vilkinčios moterys“ (*Damas de Blanco*), Hauwa Ibrahim, „Žurnalistai be sienų“
- 2004 m.** Baltarusijos žurnalistų sąjunga
- 2003 m.** JT generalinis sekretorius Kofis Annanas ir visas Jungtinių Tautų personalas
- 2002 m.** Oswaldo José Payá Sardiñas
- 2001 m.** Izzat Ghazzawi, Nurit Peled-Elhanan, Dom Zacarias Kamwenho
- 2000 m.** *¡Basta Ya!*
- 1999 m.** Xanana Gusmão
- 1998 m.** Ibrahim Rugova
- 1997 m.** Salima Ghezali
- 1996 m.** Wei Jingsheng
- 1995 m.** Leyla Zana
- 1994 m.** Taslima Nasreen
- 1993 m.** *Oslobođenje*
- 1992 m.** „Gegužės aikštės motinos“ (*Las Madres de Plaza de Mayo*)
- 1991 m.** Adem Demaçi
- 1990 m.** Aung San Suu Kyi
- 1989 m.** Alexander Dubček
- 1988 m.** Nelson Rolihlahla Mandela, Anatolijus Marčėnka (po mirties)

Andrejus Sacharovas su sutuoktine Jelena Boner

© Yury Rost

Viršelio nuotrauka

© EU 2017 - EP/AP Images / Ariana Cubillos

Print:
ISBN 978-92-846-1887-3
doi:10.2861/41449
QA-06-17-130-LT-C

PDF:
ISBN 978-92-846-1856-9
doi:10.2861/013813
QA-06-17-130-LT-N

europarl.europa.eu/sacharov
#Sacharovpremija